

Yttrande över delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten

Malmö universitet har fått möjligheten att lämna synpunkter på *Ansvarsfull internationalisering: Delrapportering av ett regeringsuppdrag* (UHR rapport 2024:1).

Som anges i delrapporten är ansvarsfull internationalisering ett relativt nytt begrepp som har fått ökad betydelse i samband med ett förändrat och polariserat geopolitiskt läge. Här synliggörs nödvändigheten att beakta säkerhetspolitiska aspekter inom akademien på ett tydligare sätt än tidigare.

Malmö universitet anser att delrapporten är välskriven och håller en hög ambitionsnivå. De fyra motiv som lyfts fram för vikten av internationalisering är särskilt betydelsefulla för ett litet land som Sverige. Vi uppskattar tydligheten i begreppsdefinitionerna liksom avsnittet om omvärldsbevakning. Begreppet ansvarsfull internationalisering presenteras som flerdimensionellt vilket illustreras av ordmolnet på sid. 18. Ord som "fair, ethics, transparency, responsibility, reciprocity och security" framträder tydligt. Delrapportens betoning på just säkerhet överskuggar dock en del andra innebörder av ansvarsfullhet vilket kan vara ett hinder för den institutionella autonomien och akademiska friheten och därmed för Sveriges ställning som kunskapsnation. Perspektivet är hotdrivet snarare än möjlighetsdrivet. Med ett sådant perspektiv ligger det nära till hands att bojkotta ett internationellt samarbete snarare än att ansvarsfullt utveckla internationalisering av högre utbildning, forskning, samverkan och innovation. En sådan utveckling skulle knappast gagna svensk kunskapsutveckling. Delrapporten har ett fokus på forskning inom teknikområden och dess säkerhetsrisker. Vi saknar perspektiv från samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning där säkerhetsfrågor kan vara av en annan karaktär. Policy, riktlinjer och arbete med ansvarsfull internationalisering behöver inkludera och problematisera forskares utsatthet i internationella sammanhang vad gäller förföljelse, begränsningar och trakasserier beroende på forskningsområde eller personlig läggning.

Delrapporten har tagits fram med imponerande hastighet. Rapportskrivarna framhåller själva att den korta utredningstiden bidragit till att andra aspekter än de säkerhetspolitiska inte har fått det utrymme de förtjänar. Vi instämmer och vill påminna om att det redan idag finns såväl stöd som verktyg för lärosäten att

bedriva ansvarsfull internationalisering. STINT har under flera år problematiserat och reflekterat kring frågan, SUHF har tagit fram en utmärkt checklista och de flesta lärosäten arbetar aktivt med frågan. Delrapporten föreslår ytterligare vägledande nationella riktlinjer för ansvarsfull internationalisering som visserligen innehåller tydliga och välformulerade exempel på frågor till stöd för lärosätens arbete inför upprättandet av internationella samarbeten. Frågan är om fler riktlinjer behövs eller om sådana rentav minskar lärosätenas rådighet kring utveckling av utbildning, forskning, innovation och samverkan och strider mot subsidiaritetsprincipen.

Vi önskar betona behovet av en fördjupad analys kring aspekter som etik, hållbarhet, god forskningssed, vetenskapsdiplomati, miljö- och klimatpåverkan liksom ansvar för kolleger i länder där akademisk frihet begränsats. Dessa aspekter riskerar annars att prioriteras bort vilket i sin tur kan skada svensk högre utbildning och forskning som en betydelsefull global aktör för hållbar utveckling. Konsekvensen riskerar att bli minskad internationalisering, vilket inte tas i beaktande i tillräcklig utsträckning i delrapporten. Malmö universitet efterfrågar en fördjupad riskanalys.

Malmö universitet ställer sig tveksamt till behovet av en nationell policy då en sådan riskerar stå i motsättning till den institutionella autonomi och akademiska friheten och därmed kollidera med subsidiaritetsprincipen. I Magna Charta Universitatum betonas den akademiska friheten och det medföljande ansvaret. En övergripande nationell policy kan utmana de värden som universiteten står för sedan mycket lång tid. En policy kan hämma den fria kunskapsutvecklingen och motarbeta långsiktiga hållbara samarbeten liksom fredliga framtida förbindelser. Se sid. 30. ("En övergripande strategisk inriktning i form av en policy, separerad från de vägledande nationella riktlinjerna, ger regeringen möjlighet till politisk styrning av arbetet."). Svenska lärosäten ska ta hänsyn till de säkerhetspolitiska aspekterna, men de måste även garantera och bevara den akademiska friheten så att ny kunskap kan utvecklas och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Vi anser att den aspekten hamnat i skymundan i delrapporten vilket ger upphov till viss oro, eftersom förslagen, om de genomförs, riskerar att begränsa den akademiska friheten och institutionella autonomi.

Under rubriken "Plan för former av stöd till ansvarsfull internationalisering" på sid 83 i delrapporten anges den svåra balansgång som ligger i att föreslå en stödstruktur för ansvarsfull internationalisering samtidigt som den akademiska friheten värnas. Vi avvaktar med synpunkter på detta tills vi sett ett förslag.

Slutligen önskar vi påminna om utbildningsdepartementets tidigare utredning "En strategisk agenda för internationalisering" (SOU 2018:3), där ett gott samarbete mellan lärosäten, departement och myndigheter framhålls som en nödvändig förutsättning för att säkra Sveriges ambition att vara en kunskapsnation och attraktiv studiedestination.

Med vänlig hälsning,

Mia Rönmar

Rektor

Kopia

Registrator

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign